

**Placaet van de heeren Staten vanden Lande van Utrecht,
jegens verscheyden abusen, inconvenienten ende quade
feyten, daer by die huyslieden ende anderen onder pretext van
beterschap, uut moetwillicheyd ofte andersins, haren gront-
heeren ofte andere personen in ofte aen haren landen,
huysen, gewas, have, plantagien ende goederen
beschadighen**

<https://hdl.handle.net/1874/9372>

PLACAET

Van de Heeren Staten
vanden Lande van Utrecht / jegens ver-
scheyden Abusen/Inconvenienten en quade seypen/daer
by die Hupslieden ende andereu onder pzetert van beters-
schap wt moerwillicheyt ofte andersins/ haren Gront-
Heeren/ ofte andere personen/ in/ ofte aen haren
Landen/Hupsen/ gewas/have/plan-
tagien/ ende goederen
beschadighen.

T'VTRICHT,

By Salomon de Roy / Drucker ordinaris der Heeren
Staten Slandts van Utrecht / 1615.

AVRITS, GHEBOREN

M Prince van Oraignen, Grave van Naf-
sou, &c. Marquis vander Vere, &c. Stadthouder, mit-
gaders die Staten vanden lande van Vtrecht: Alle den
genen die desen sullen sien ofte hooren lesen, saluyt, doen te vveten:
Also vvy by experientie bevinden, dat die Huyfluyden, ende vele an-
dere Inghesetenen vanden Lande van Vtrecht, deur den Oorloghe
ghecomen zijn tot alfulcke moetvillicheyt, dat sy in huyre hebbende,
oft andersins occuperende die Landen van anderen, onder pretext
van beterschappe, voorhuyr, nachuyr, timmeragie, bepotinghe ende
andere heurluyder pretensien, die landen onder hunluyden sulcx zijn
detinerende, dat die Gront-heeren vanden selven, oock nae d'expira-
tie vande huyre, hare vrye vville met heure Landen niet en mo-
gen doen, maer dat die Huyfluyden d'telve alsodanighe Landen deti-
neren, ende blijven besitten, jehens danck ende vville vanden
Gront-heeren, ende dat sy andere Huyfluyden sulcx intimidieren ende
dreyghen, datmen qualijck vvt dese ofte oock uyt andere Provincien
yemanden bevillighen can, die alfulcke Landen vanden Gront-hee-
ren soude derven huiren, aenveerden ofte ghebruycken: uyt vrees
dat hare personen, die van heurluyder Familie, haerluyder have,
beesten ende goederen ghegriefi, ghequetst, dootgeslaghen, gestoten,
gheslaghen, oft andersins bedorven ofte beschadicht soude vvorden,
dat heure ploegen, vvaghens ende schuyten berooft, aen stucken ge-
smeten, ende andersins bedorven ofte verargert, ende vghewvas op
den velde deur het injagen van beesten ofte andersins verargert, verni-
elt, ende heure Berghen ende Huyfinghen, Schuyten, Duyfhuysen,
ende andere plaetsen, vergift, ende andere feytelijcke ende heymelic-
ke aggressien ofte invasien vernielt, emmers sulcx beschadicht vvor-

den, datmen in corte jaren apparentelijck inden Lande van Vtrecht, niemant en soude connen bevinden, die de voorseyde Landen vanden Gront-heeren soude dorven pachten jehens danck ende vvil vanden genen die alsodanighe landen lest hebben ghebruyckt, heure Kinderen, Vrunden, Magen, ofte eenighe actie, recht ofte toefsegghen vvt den name vanden selven pretenderende: Al ten eynde dat sy alsodanighe Landen t'heuren appetijte voor eene vile prijse souden moghen gebruycken, ende den Gront-heeren van't vrye ghebruyck van heur eygene goederen frusteren, ja dat sy den selven ende heure nieuwe Pachters ende die goederen vanden verspien, ende aenden vyant ofte andere Roovers ofte quaetdoenders doen aenbrengghen ende beschadigen, ende omme den Grontheeren ofte Eygenaers heure landen des te meer t'ongebuyck te maken, onderstaen hun hare Grontheeren, die Landen somtijts op te seggen, niet tot alfulcke meeninge dat sy eenichsins dencken die te vvillen verlaten, maer omme haer Grontheeren te drucken, ende sulcx te parfen, dat sy de selve Landen na heure belijfte in huire ofte coope soude mogen becommen, hebbende oock somtijts met eenige heure Nabueren, Huyfluyde, verbant gemacft ofte emmers versproken, dat sy d'Landen aldaer gelegen niet anders dan omme eene prijse by hunlyden beraemt en fullen huiren, latende alfulcx ende tot dien eynde die Landen ledich liggen, mede onder pretext dat sy deur den Oorloghe, ende andere pretensien alsodanighe landen nae hare goede belijfte niet en soude connen ofte vveten te gebruyckē, blyvende niet te min oock middelreijt bevvocnen die Hofleden ende huysingen aldaer opstaende, ende doende alfulcx oock sonder huire by nacht ende ontijden, ende oock somtijts by daghe die vveyden vande Landen ende t'gras vanden afvveyden ende bederven, het gevvas ontvoeren, die Boomvruchten vernielen ende vvechnemen, ende heure pretense beterschappe profytelijcker achten als die vveerde vandē gronde soude hebben te bedragen, vvaer deur die goede Onderlaten vanden Lande van Vtrecht, niet alleenlijck en moeten missen ende ontbeeren die behoorlijcke nuifchappen ende profjten jaerlicx commende van heure goederen, ende dienende tot onderhout van heure perfoonen, kinderen ende familien, ende tot betalinge ende supportement van die jaerlijckche ende andere

dere occurrerende onghelden, contributien ende lasten, soo ter cause vanden voorsz Landen, als andersins den selven Onderfaten overcommende, nemaer vvert henluyden daer mede genoechsaem aenhandich gemaect den profytelicken eygendom van alsodanige heure Landen, sulcx dat die goede Onderfaten deur het sober incomen van de vruchten van hare goederen, ende vermits die svvare lasten vanden jegenvoordigen tijt grootelijcke in schulden commen te verlopen, daer deur vele van hunluyden ten laetsten sullen vverden ghenootdrückt heure landen aenden Huyfluyden ofte anderen ten vilen prijse te vercoopen, ofte emmers voor eene gheheele cleyne huire ofte erfacht vvt te geven. Ende hoevvvel jegens alsodanige ende diergelijcke inconuenienten by diversche Placaten, so van Ho. me. Keyser Carel den vijfden van dien name, als oock van Eertshertoch Mathias van Oostenrijck, als Gouverneur van dese Landē, ende andersins eertijts oock met exemplaire straffinge ende punitie voorsien is geveest, soo en hebben nochtans d'selve Placaten ende oock voorgaende exemplaire straffinghen r'anderen tijden in dese Landen ghedaen, in die memorie der Onderfaten van dese Landen niet connen behouden d'observantie vande voorsz Placaten, dan zijn d'voorsz misusen, soo door den laps des tijds als deur menichvuldighe ende oock heymelijcke ende andere practijcken noch argere ende meerdere als in voortijden gevvorden, vvaer deurmen vastelijck presumeert d'schade in manieren voorschreven ofte andersins den Gront-heeren ofte nieuve Pachters aenghedaen, ghepractiseert, ofte ghedaen te zijn byden lesten Bruyckers der Hofsteden ofte landen, daer op alsodanighe schade ghedaen es, ofte by heure kinderen, Erfghenamen ofte Vrunden, als vvesende vyanden vande Gront-heeren ofte nieuve Bruyckers, ofte dat anders ghepresumeert vverdt sulcx gedaen te zijn, by yemant anders inden voorschreuen Dorpe gheseten, dat oock die Huyshieden van den selven Dorpe verstaen vverden daer van kennisse te hebben, als dickvvijs by nacht vvaeckende, ende int veldt zijnde, ofte by hen selven, ofte heure familie, emmers dat deur heurluyden die leste Bruyckers, ende andere quaetdoenders grootelijcx sullen vverden gheintimideert, ende ghebracht in vreesse van ghedelateert ende aenden Officier overghebracht, ende daer nae ghestraff

te worden anderen ten exemple, daer alsodanighe delinquanten al-
nu by heure Nabueren apparentelijck gefoveert, ende in heurlyuder
quade feyten genoegsaem ghestijft ende gesleect worden. *S O O*
I S T, dat vvy (begerende voor soo veel het doenlijck is) jeghens
de voorschreven ende andere diergelijcke metusen ende quade feyten
te versien, ende naer exigentie vande sake den quaetdoenders te doen
straffen, ende die personen ende goederen vande goede Onderfaten
vanden Lande van Vrecht in heure gherechticheyt te conserveren,
ghestaucert ende geordonneert hebben, statueren ende ordonneren
mits desen t'ghene hier na volcht.

3.

Alden eersten/ dat alle Pachters/ ofte Wuyckers na
de expiratie van hare huyz-jaren/ hare handen met
ter daet sullen trecken ende houden vande Hof-
den/ Boomgaerden en Landen/ die sy laest in huyz-
were ghehadt hebben/ sonder dat voortz aen noode
sal zijn/ daeromme eenighe onwaringhe te doen/ ende sullen
die Pachters gehouden wesen te gehengen ende te gedogen /
dat die Groot-heeren heure goederen int openbaer ofte int
prive opbeven ende verhuizen/ ofte aen hun behouden theu-
re goede belieste/ ende dat sy selver ofte die gene die sy heure
goederen verhuert sullen hebbē/ d'selbe Hofstede/ Boomgaer-
den Landen ende Wuyckweeren rustelijck ende vzedelijck
sullen moghen ghebwycken / ende indien de Pachters ende
Wuyzlyden eenighe huyze/ voozhuyze ofte naehuyze aen ee-
nige goederen pretenderen willen/ dat sy evenwel onder het
decreet van alsodanighe pretensie/ inde occupatie ofte t'ghe-
bwyck vande gehuyzde landen ende goederen niet en sullen
moghen blyven/ ofte hen die directelijck ofte indirectelijck
onderwinden / ten sy vande gheategerde huyze ofte andere
deuchdelijcke pretensie by publicq instrument ofte d'epghen
hande vanden eygenaer promptelijck quame te blycken. In
welckē gevalle slyuden hun naer inhouden van alsodanich
bewijs

bewijs souden hebben te reguleren/ ende by ghebrecke van
dien/en sullen alsoodanighe huyzlynden in rechte niet ghe-
hoozt moghen werden/voor ende aeler sy effectuelijck heure
handen van alsoodanighe Landen sullen hebben ghetoghen/
ende die possessie van dien gheevacueert.

III.

Voorts ordonneren wy/ ende statueren/ soo wanneer den
ouden huyzman/ zijne erfgenamen/ ofte actie van hem heb-
bende/van eenige onroerende goederen/ nae d'expiratie van
de huyze blijft occuperende die gehuyzde goederen/so dat den
epghenaer ter oorsake vandien segghens hem moet treden in
rechte/ dat den selven huyzman ofte actie vā hem vercringende
nae de Litis contestatie, inde selve sake boven die ontruppinge
ende alle costen/schaden ende interesse vervallen/ende gehou-
den wesen sal te betalen d'helfte vande weerde van de ghe-
huerde Landen/gherekent teghens den penninck twintich/
nae die leste huyze/ende soo verre d'selve tot definitive senten-
tie toe. van den eersten Rechter inde voorsz occupatie per-
sebereerden/ sal alsdan boven die evacuatie ende ontruppinge
mitsgaders boven alle costen/schaden ende interesse ver-
ballen zijn/ende ghecondemncert worden inde geheele weer-
de van de selve goederen/mede gerekent naer advenant den
penninck twintich /nae de leste huyze als vozen/ende sullen
d'voorszreven penen by alle Rechters/daer vozen ter oorsake
ke voorszreven alsoodanich proces sal worden geïnstituert)
sonder eenige dissimulatie ofte faueur gedecreteert ende toe-
gewesen worden/alwaert oock so dat den huyzman/ zijne erf-
genamen ofte actie van hem hebbende nae de Litis contestatie,
zijn ongelijck bekenden ende hen gewillich inde ontruppinge
liete condemneren/ende inghevalle den ghecondemncerde
geene goederen en heeft omme d'voorsz penen te betalen / sal
daer voor aenden lijve ghestraft worden/nae ghelegghentheyt
vander saecke.

Ende oft ghebeurde dat den ouden huysman/ zijnen die-
naer ofte Harder/ ofte pemaent van zijnen t'wegen/ den eyge-
naer ofte nieuwen huysman die vā heurluyder familie / huys-
vrouw/ kinderē ofte arbejders in heure personen ofte goe-
deren/ met quisten/ steken/ versmooyē ofte vergifte van Bee-
sten/ met afweyden/ vertreden ende verprozelen vant coozn of-
te gras/ met wttrecken/ steelen/ ofte omhoydē van enten/ jōn-
ge ofte oude boomen/ met bzant/ met injaghen en afweyden/
met beesten ofte anderlins/ met raet ofte daet/ directelick ofte
indirectelick/ eenich hinder/ letsel/ empeschement/ injurie ofte
Dreyghementen quame aen te doen/ naedemael geprezumeert
wert sulcx te gheschieden ter oorsake van't oude ghebruyck
ofte huysre der voozschreven Landen ende goederen. Soo/
oordenen en statueren wy/ dat daer over exemplaere straf-
singhe sal werden ghedaen in manieren hier na volgende/ te
weten: dat byden Procureur Generael vande Hove van W-
trecht veradverteert zijnde vande schade in manieren voozsz
gheschiet ex officio, den lesten huysman ende zijne huysvrou-
we ende kinderen (indien hy eenighe heeft/ ofte soo verre hy
geene kinderen en heeft) met zijne toetommende Erfghena-
men/so verre (die in familie vanden lesten Bruycker zijn/ en
in die beterschappe in questie apparentelic mede soude heb-
ben te participeren) mitsgaders heure Harderē ende andere
dienaren in heuren huysre residerende in appzehentie sullen
worden gehaelt/ ende elcx van dien appart ghestelt omme al-
so bequamelijck opde geschiedenisse van het seyt gebzaecht/
ende ter scherper examen gestelt te worden/ so verre men be-
vint die saecke tot torture ghedilponeert te zijn: Anders dat
daerinne ghedaen sal worden na gelegentheyt vander sake /
en sulcx als naer qualite vande persoonen bevonden sal wer-
den te behooren/ ende het seyt bekennt ofte na behooren ghe-
probeert zijnde/ sullen so wel den geneu die sulcx bevolen ofte
zoegestaen heeft / als den hantdadigen metten sweerde wor-
den

den gheexecuteert/ ofte andersins arbitralijck ghecozrigeert
nae exigentie vant misdact/ ende sonder eenige dissimulatie/
ende sullen de Lichamen vanden gheexecuteerden gheskelt
worden op raden / ter plaetse daer bevonden sal worden het
seft gheschiet te zijn/ als ar get wesende dan openbaer straet-
schenderie / waer deur sy den goeden Onderlaten van dese
Landen in hure gronden/ landen ende goederen berooven/
ende dit al onvernindert en behouden evenwel den Gzont-
heeren ende andere gheinteresseerden jegens die goederen en
Erfghenamen van sodanige geexecuteerden hure actie van
schade ende interesse/ die sy vooz Commillaris vanden Hove
van Drecht by eede sullen mogen bezooten.

III.

En evenberre d'voorschreven leste Huyzman / zijne huys-
vrouw/ kinderen ofte erfgenamen/ in zijne familie woonen-
de/ Harders ende andere heure domestijque Dienaers / niet
en waren te becommen ofte absenteerden/ dat in sulcken ge-
valle alle d'voorschreven schaden ende interesse by erde als-
vozen bezoot promptelijck vergoet ende beraelt sullen wer-
den/ by alle den Inwoonders vanden Zozepe ende gerechte/
daer onder d'voorschreven Hofstede ende Landen gheliegheit
zijn/ daer alsodanighe schade ofte injurie es gheschiet / daer
over die vanden Gerechte aldaer sullen moghen worden ge-
executeert t'epnden den tijde van een Maent na dat het seft
ende d'voorschreven schade hun sullen wesen gheminucert /
ten ware sy alsdan den Exploiteur leberden repartitie ofte
wefetunge daer van over heure Onderlaten monterende ter
somme vande schade in maniere voorschreven bezoot/ daer
over men in alsulcken ghevalle d'executie jegens den huys-
lynden int particulier promptelijck sal dirigeren; Welver-
staende dat die vanden voozsz Gerechte ende d'Onderlaten
vanden daer van sullen wesen gebruyt/ soo verre sy binnen de
voozsz tijt die personen die alsodanich seft ofte injurie gedaē
hebben

hebben in handen vande Justitie effectuelijck leveren ofte
doen leveren sullen/omme na behooren ghestrakt te worden.

D.

Voozts hebben wy gecasseert ende geannulleert/ casseren
ende annulleren by desen/alle Contracté van Coopen/ man-
gelinghe/ Huywelijcke Doozwaerden/ Boedelsheden/
Maectgeschepden ende Testamenten/ Donatien/ permuta-
tien ende andere dierghelijcke handelinghen schijftelijck of-
te by monde/ende mede in confidentie alleentijck gepasseert/
mitsgaders oock alle Appointementen ende vonnissen daer
op ghevolcht vooz soo vele die sullen tracteren ofte dispone-
ren van beterschappe/vage/cuyninghe grevinghe ofte dier-
ghelijcke saken den Huylanden concernerende / soo wel den
genen die alreets vooz date van desen opghericht/ghestipu-
leert ofte gemaeckt zijn/als die noch in toetomende tijde sou-
de moghen werden ghemaect onder deersel van wat titule
sulcx soude moghen geschieden/t zy van alienatie/nootschul-
den ofte anders/niet wikkende dat pemant ter cause vandien
perwes sal moghen eyflichen/ ofte dat daer recht op ghedaen
sal worden/nemaer t'gene slypde wt sake van allulcke con-
tracten ofte dispositien ter cause vandien ghegeven ofte be-
taelt sullen hebben/t allen tijden sullen mogen repeteren als
indebité ende omme een ondeuchdelijcke sake betaelt ofte ge-
gevé/verbiედende oock alle Schouten/ Gerechtslynden/ Se-
cretarissen/ Notarissen/ Predicanté en Pastozen/ Costers/en
alle andere Schrijvers/mitsgaders alle Onderlaten vanden
Lande van Verrecht/ oock van wat qualite die zijn te staen o-
ver sodanige contracten ofte dispositie/ op pepne dat d'voozsz
ghenomineerde personen verclaert sullen worden te wesen
Colluseurs van allodanighe contracten/in faem/ende in ha-
bel omme eenich Officie te moghen bedienen / ende indien sy
eenich Officie hebben dat sy het selve sullen hebbé verbeurt/
ende tot geen ander Officien nemmeer sullen moghen wor-
den

den geadmitteert/ ende dat sy daerenboven arbitralijck sul-
len werden gemitteert ofte ghecorrigeert nae ghelegent-
heyt vander saecke waerinne ebenverre pemaent andermael
achterhaelt wert ghedelinquereert te hebben / sal alsoodanich
Schrijver ende delinquant aldan mede werden gebannet
upte Landen van Drecht vooz den tijt van tien jaren / en den
derdenmale daer over achterhaelt zijnde / sal voozts alle die
daghen zijns levens upt de voozschreven Landen werden
ghebannen op zijn lijf / ende daer beneffens over al ghecor-
rigeert werden nae exigentie vander saecke.

DJ.

Ende somen dagelijck hebint / dat sommighe vanden genen
die heur pretense beterschappe pogen te vercoopen / gewoon-
lijck zijn die te pallieren ende te bekleeden / dat sy met eenighe
beterschappe / nemaer heur luyder bepotinghe ende ghetim-
mer (indien sy eenich op alsoodanighe Landen sy pretendes-
rende) ofte anders het Coozn op die Landen staende / ofte
daerinne ghesaeyt / ofte oock het eren ende sapen ofte anders
hare have ende beesten met sekere gereetschappe tot Bouwe-
rij behoorende / ofte heure voozdere huyze vercoopen / omme
alsoo hare Gzonthereen daer over te moghen circumbente-
ren ende beozioghen / ende dat sy allulcx met arghejist vande
selve vercrigen telle quelle consent omme een ander Pachtet
in heure plaetse te moghen stellen / den selven heuren Gzont-
heeren persuaderen / dat sy te arm ofte te out zijn omme lan-
gher te connen bouwen / ver swijgende dat sy sulcx zijn doen-
de omme alsoo vooz haer ofgescheyt van ander luyden lan-
den eene merckelijcke somme van penninghen te mogen ge-
nieten / ende mede gheconsidereert dat sommighe Gzonthee-
ren niet gelegghen en is tot alsoodanige onbehoorzlycke pryse-
ringhe van t'ghetimmer ende anders heure goederen te acn-
veerde / maer dat d'selbe Gzontheere daer mede genoechsaem
werden bedwongen in alsoodanige oversettinge te consenten:

statueren en ordonneren wy over sulc / dat van nu voort
aen geene Bynckers ofte Pachters sodanighe huyze/ ofte
beterfchappe van andere luyden landen noch by vercoopin-
ge/ mangelingen/ donatien/ huywelijere voozwaerden/ noch
by andere contracten en zullen mogen overfette directelick
noch indirectelick/ noch hangende en geduerende de huyze/
noch oock vooz ofte na die expiratie vandien / dan by vooz-
gaende fchryftelick consent vandē Gzont-heeren / op pene
van niet alleen van nullite/ maer oock dat sodanighe Bynck-
kers ende Pachters/ tot behoefte vanden Gzont-heeren ver-
beuren zullen die voozdere huyze vande landen / indien fy
daeraen eenige soude moghen hebben / mitfgaders alfulcke
actie van verfoozinghe als heimluyden tot het ghetimmer/
bepotinghe/ eren/ fapen/ ende laetcoorn/ ofte anders eenich-
fins soude moghen conipeteren/ ende dat alsoodanighe con-
trahten zullen bevallen in een pene monterende ter som-
me toe daer op fy met met maleanderen hebben ghecontra-
heert/ t' applicieren het derdendeel vandie tot behoefte vanden
Officier/ het anderde derdendeel tot behoefte vanden Aen-
brenger/ ende het leste derdendeel tot behoefte vandē Armen/
te distribueren byden Kerckmeesters der Parochie daer on-
der die overghesette huyzlanden ghelegghen zyn.

V J J.

Item oft ghebeurde dat int verhuypen van eenighe landē
den ouden Pachter pemandē vandē zynen ofte anderen in t
heymelick ofte openbaer/ directelick ofte indirectelick met
dreyghementen ofte andersins poochden te beletten die ver-
huypinghe van eenighe goedeten / dat d'elbe ende elc van
dien zullen werden geftraft met eene pene van vyftich gul-
den/ t' applicieren als bozen / ende dat fy daerenboven zullen
worden ghecondemneert tot behoefte vanden Gzont-heer/ die
fy in zijne verhuypinge hebben belet/ in alle die costen / fcha-
den ende interefte by hem daer over ghedaen ende gheleden/
die

die hy by zynen eedt sal moghen begrooten.

VIII.

Hebben oock ghestatueert ende gheordonneert/als wy statuieren ende ordonneren mits desen/dat voorts aen Han oft Wif lancrt levende/ende d' erfgenamen vande selve ende elcx vanden onder malcanderen geene wtcoope ofte ofgeldinghe en sullen mogen doen vande beterschappe van huyzlanden/dan sullen die huyze (indien daer noch eenighe is) moeten laten comen aenden lancrt levende vande vooznoemden echte luyden ofte aenden ghenen vanden erfghenamen d'welcke den Gzontheer believen sal daer toe te verkiezen/sonder yetwes ter cause van beterschappe te moghen genieten/al op pene in regard vande vercochte beterschappe hier voozen gestatueert/welverstaende nochtans dat den Gzontheer so verre die huyze vande landen geerpiveert is/ende hy deselve landen aen hem neemt/ofte den ghenen die welcke den Gzontheer tot die huyze vande selve landen sal hebben ghekosen/ghhouden sal wesen den lancrt levende van de echte luyden ende den andere erfghenamen te betalen die verstornghe van het getimmer/ende anders t'gene men bewylen canden ouden huyzman daer op te competeren / mitsgaders eeten/sayen ende saetcoorn/ al in manieren hier nae beschreven ende anders niet.

IX.

Ordonneren ende statuieren daeromme dat alle Pachters ofte Bruyckers die enige landen in huyze sullen hebben gehad/en heure erfghenamen ende nacomelinghen/nae de expiratie vande huyzaren deselve landen/huyzlinghe/getimmer/bergen/schuyzen ende hofsteden datelijck moeten verlaten tot behoef vanden Gzontheer ofte zynen erfghenamen/ende den ghenen die hy het voort sal hebben verhuert/sonder enige declaratoire daer op te behoeven te verwachten/

ende sonder doock eenich recht van retentie daer jeghens te
moghen ghebruycken / t'welck wy booz soo veel des noot is /
in desen berogeren ende te niet doen / nits ende welverstaen-
de dat den Grontheer gehouden sal wesen den ouden bruyck-
ker ofte zijne erfghenamen na de ebaquacie van t'boozschre-
ven ghebruyck / verstorzinge te doen vant ghetimmer t'ghene
den selven bruycket by expres consent vanden Grontheer
daer op ghetimmer heeft / ter estimatie van onpartijen daer
toe te verkiefen.

¶

In t'welck alleen t'estimeren staen die naecte materialen /
sonder sant / calck ende arbeys loon / sulcx als die ter waer-
heyt weerdich sullen wesen ten tijde vande selve estimatie in-
alle schijn ende recht / of die vanden gronde geamobeert ende
ghedissolbeert waren / soo die Pachters doch bekennen moe-
ten alsodanighe timmeraigne willens ende wetens ghestelt /
ofte doen stellen te hebben op den gront van heure Landt-
heeren / ende dat zy in plaetse van sant / calck ende arbeys
loon / d'selbe huysinghe bewoont / ghebeseht / ende t'gemack
vanden ghenoten hebben / ende indien d'meysters daer over
geroepen op sulcx niet gelet en hebben / dat aldan heurluy-
der estimatie by boozgaende kennisse van saecken aen ande-
re onpartijdighe meysters by de Justicie daer toe te nomine-
ren sal werden ghestelt : Die ghehouden sullen wesen desti-
matie in questie te modereren ende wt te spreucken ter rechte
weerde vande naecte materialen / sulcx als die wesen soude /
so verre als die vanden anderen laghen / ende dat diens niet
jeghenstaende ende onvermindert de selve reductie / die som-
me van penninghen by d'eerste Meysters betaemt by provi-
sie den huysluyden sal werden betaelt aen d'ye deelen / te
weten : binnen den tijdt van drie maanden nae dat sy d'booz-
seyde landen ende Hofsteden effectuelijck sullen hebben ver-
laten / het eerste derdendeel / noch d'ye maanden daer nae /
het tweede derdendeel / ende noch d'ye maanden daer nae
het

het leste derdendeel / ende dat hy pzoobie ende onder booz-
gaende fuffifante cautie de restituendo, indien naemaels be-
vonden sal worden sulcy te behooren / des sullen d'boozfeyde
hoffteden ende landen voor die voldoeninghe vande estima-
tie vande boozfchreven materialen rechlyck gheffecteert we-
fen ende blijven tot d'selve estimatie ten vollen sal wesen be-
taelt / ende soo verre eenich ghetimmer ghestelt is gheweest /
sonder consent vanden Gzontheer / sal alsodanighe Pach-
ter sonder hen ter contrarie te moghen behelpen / met eeni-
ghe exceptie / pscriptie ofte privilegie ggehouden wesen
voor d'erperatie van zijne huyze alsodanich ghetimmer met-
ter daer af te breecken ende vanden gzont te doen bzeughen /
op pene dat alle het gene dat na den tijde boozsz daer op als-
noch bevonden sal worden / t'selve comen ende blijven sal
tot behoef vande Gzontheer / verclarende dat van nu boozsz
aen geen getimmer / betuyninghe ofte bepotinghe op ander
lypden lant / byden Pachters ofte anderen meer gedaen ofte
ghestelt en sal worden / dan met boozgaende schyftelyck con-
sent vanden Gzontheer / op peyne dat alsodanighe timmera-
gie / betuyninge ende bepotinge sullen wesen ende blijven tot
behoef vanden selven Gzontheer / sonder dat hy ggehouden
sal wesen eenige herftoringhe ofte vergoedinghe daer over te
doen.

¶

En so oock bevonden wert dat die Bruyckers ofte Pach-
ters int laetste jaer van hare huyze die quaetste en onbzycht-
baerste Landen besapen met wintercoorn / ende indien t'co-
ren wel opgaet / t'selve inden Herft met paerden ende bee-
ken doen verpzoosen ende vertreden / ende oock met beesten
bewepden / latende ghemeenlyck legghen onbesaeyt die be-
ste ende bzychtbaerste landen tot egenen anderen sine / dan
dat den Gzontheer bevindende soo cleyne bzychten op zijne
landen / meenen sal zijne Landen niet goet te zijn / dat hy als
sulcy veel meer costen sal hebben te draghen van eren / saven

ende saetcoorn/van sodanige quade ende onbrychtbare lan-
den als die vrychten daer op legghende sullen mogen afwer-
pen/ ende dat hy daerenboven sal hebben te betalen die ver-
storinge van t'getimmer in manieren boven verhaelt: Soo
ordōneren ende statuerē wy / daeron. me dat allen Pachters
ofte Bypckers die eenige Landen in hunze ghehadt sullen
hebben/ die sy ter expiratie van alldaninge hunz. jaren hebbē
te verlaten tot behoef vanden Gzontheer ende zyne erfghē-
namen/ gehouden zyn het rechte derdendeel van die boulan-
den op te leveren met wintercoorn besaeyt / die sy viermael
ofte driemael daer toe getrouwelijck sullen hebben ghe-cert/
ende dit niet opt quaetste/maer opt beste ofte op die middel-
matighe Landen/ende dat sy het anderde derdendeel tot so-
mercoorn / ende het derde derdendeel tot somervaghe moētē
laten legghen/ en sal den Bypcker ofte pachter vant Win-
tercoorn in Somervaghe viermael wel ghe-cert ende na den
oirtbaer besaeyt vooz eicke Darghen te eeren / te eggen ende
te saeyen/ en mede vooz zyn saetcoorn t'samen hebben se thien
gulden/ende vooz t'ghene driemael sal wesen ge-cert derthiē
gulden/dan so verre den Gzontheer hem laet beduncken dat
het eeren ende saeyen als niet na behooren ghedaen/ soo veel
niet weerdich en soude wesen / dat in sulcken ghevalle den
pachter ghehouden sal wesen tot optie van den Gzontheer/
den selven Gzontheer te betalen de schade ende interesse van
dat hy d'voorz boulanden nae vermoghens t'ghene voorsz
is niet opghelevert en sal hebben/ ofte de vrychten vanden
alldan aenstaende Jaere t'ziner tijt na hem te nemen/ ende
te betalen die pachten naer advenant/ als hy t' Jaers daer te
voozens betaelt hadde ofte schuldich was te betalen / ende
dat in alsulcken ghevalle sal celleren die vergoedinghe vant
eeren/eggghen/ saeyen ende saetcoorn/ die den Gzontheer hem
anders soude hebben te doen/ en aengaende de landē acnden
Berchcant ghelegghen/ dat den Pachter ghehouden sal zyn de
selve op te leveren so hy die ontfangghen heeft.

Wels

Welverstaende/dat den Pachter ofte Bypcker tot geene tijden die weylanden buyten expres boozgaende schriftelijck consent vanden Gzontheer en sal moghen eren / bzecken of te hopen/maer sal alsoodanighe weylanden ende hoplanden gebuycken/ende oock teynde die buyzjaren opleveren/ sulcx als hy die gheaebeert heeft/op pene dat alsoodanige Pachter daer over ghestrakt sal worden/als den ghenen die ander luyden goet jeghens danck ende wille vanden eygenaer van dien gheweldelijck misbuyckt hebben / ende dat sy metter daet tot behoef vanden officier/aenbrengher ende armen als bozen/ verballen sullen wesen in een pene van thien gouden Kealen/ober elke merghen-lants die sy ter contrarie sullen hebben ghebuycken ofte ghehoft / ende daer toe noch verbeuren tot behoefde vanden Gzontheer het ghewas / t'zj corren/hoy ofte andersins daer op staende ofte ghewassen/ende daerenboven betalen die schade die den Gzontheer daer deur sal comen te liden/ die hy by zijne eede sal mogen begrooten.

Item/ende alsoomen verstaet /dat soo wanneer den eenen Bypcker ofte Eygenaer/den Pachter ofte Eyghenaer van den Landen naest den zinnen vermaent omme te slooten ende hem wederwerck te doen / den eenen ofte den anderen in ghezecke blijft/ende dat daer jeghens geen ander remedie en wert ghebuyckt/dan alleenlijck dat die beesten vanden genen die zijn werck opghemacckt heeft/overspringhende, niet en mogen werden gheschut/ ende datmen die beesten vanden onwilligen ofte ghebuyckelijcken mach schutten / ende aenmerckende dat deur het maerken vande halve sloote / alleenlijcke die beesten lichtelijck inde gewoonte comen ende leeren springen/t'weck vele vanden anders apparentelijck niet en souden doen/dat oock by verloop des tijts den gezabé hal-

C

ben

hen floot by erreur gehonden soude moghen werden te we-
 sen den ouden scepfloot/ende datmen daer na hebbende de
 selve te doen repareren/lichtelijck soude meynen dat die lan-
 den aldaer beneffens leggende tot int midden vanden selven
 halven floot soude hebben te commen/ waer deur den goet-
 willighen van zijne landen merckelijcken verliesen/ende den
 quaetwillighen ghebreckelijcken aen zijn lant ter contrarie
 soude winnen/omme daer inne mede te remedieren: Hebben
 wy geordonneert ende gestatueert/ordonneren ende statuerē
 nits desen: so wanneer yemant dymasl door den Schoue
 ofte gherechts-bode ter plaetse daer onder d'landen respecti-
 velijck ghelegghen zijn tot wederwerck is vermaent/ ende by
 sulcx binnen acht dagen daer na niet en doet/dat de Schout
 vande selve plaetse op pene van suspensie van zijn Officie
 ghehouden sal wesen/ende selve wederwerck des versocht zijnde/
 aldan terstont te doen maecken op zijn ghewin van dubbelt
 gelt/ ende tot costen vanden onwillighen ofte gebrekelijcken.

IIII.

Item alsoo het dickwils gebeurt dat die Gzontheerē niet
 connende verhuysen heure landen na heure goede believen
 d'selbe selfs te velde doen brengen/met beestē beslaen ofte doē
 hopen/ende dat sy qualijck yemanden connen verwillighen
 tot het maecken vande banwercken. Soo ist, dat wy omme
 alsoodanighe ende dierghelijcke inconuenienten te verhoē-
 den/ gestatueert ende gheordonneert hebben/statueren ende
 ordonneren by desen/ dat den ouden leestvoorzgaende Pach-
 ter/zijne Weduwe ofte erfgenamen/des by ofte van weghen
 den Gzontheer versocht zijnde/voor het eerste nabolghende
 jaer ghehouden sal wesen die banwercken vande Landen by
 hem leest ghebruyckt te maecken ofte doen maken/tot costen
 nochtans vanden Gzontheer/ ter taratie en moderatie van
 den gerechte/daer onder alsodanighe landen gelegghen zijn/
 ofte vanden Hove van Vrecht tot optie vande Gzontheer.

Ende

Ende soe de laetste Wyperkers oock dickwils sustineren/ dat sy op haere Grontheeren/Hofsteden ende landen soude behooren te blijven/ter tijt toe haer verstorzinge soude wesen ghedaen van eenighe bepotinghe/ boomgaerden ofte andersins niet willende verstaen dat sy wel wetende in ander luyden gronde alsoodanighe bepotinghe hebben ghedaen / dat sy het afval ende het hayz van alsoodanige plantagie / mitsgaders die byuchten vanden Boomgaerden/geduyzende die huyzjaren gehadt ende genoten hebben: So hebben wy insgelijcx geordonneert ende gestatueert/ordonneren en statueren mits desen / dat iné van geene bepotinge ofte boomgaerden aenden Pachters ofte heure erfghenamen eenighe verstorzinge ghehouden sal wesen te doen/ten ware die Pachters wettelijck conden doceren van eenighe last ofte bevel die zy van heure Grontheeren daer toe soude hebben ghehadt / in welcken gevalle ende anders niet / den Grontheer ghehouden sal wesen den Pachter daer over vergoedinghe ende verstorzinge te doen/na vermogens die belosten daer over gedaen.

Ende belanghende t'ghene die Pachters ofte Wyperkers (geene schriftelijcke conventie hebbende ghemaectt van de bepotinghe/ ofte andersins alnu op d'landen staende) hun laten beduncken dat sy daer toe ofte tot eenighe beterschappye vanden soude wesen gherechticht / werdt by desen gheordonneert ende gestatueert dat sy dien aengaende met heure Grontheeren / als noch binnen een maent te rekenen aen de publicatie van desen sullen maken schriftelijck accoord/en dat sy by ghebrecke vanden heure pretense/ actie sullen insitueren binnen noch een maent daer na volghende: Op pene dat den selven tijt overstreke zijnde en t'selue by hui niet wesende ghedaen / sy van heure actie sullen wesen ende blij-

ven verſteecken/ſonder ter cauſe vandien emmermeer te mo-
gen ageren/ende ſo verre d'voorſchreiben Bruyckers jegens
haer Grontheeren by bonniſſe quamē te obtineren / dat hun
ouer die plantagie in queſtie heuren Grontheeren verſtozin-
ghe ſoude moeten doen: Soo ordonneren ende ſtatueren wy
dat d'prijerlinghe vandien alſulckr ſal worden ghenomen/
recht of die planten eerſt waren gheſteecken/ datmen peder
beleben Appelboom ſal vergoeden ten hoochſten met thien
ſtuyvers/een peerboom met vijfthien ſtuyvers/ elke kerſte-
boom/boomgaerts gewijs gepoot/met vier ſtuyvers.

¶ D I I I.

Ende aengaende Pruymboomen/Hiſpelen/Halenooten/
Dooznellen / Aelbellen/Wyngaerden ende dierghelycke
boomen ende ſtuycken/daer ouer en ſalmen geen verſtozin-
ghe hebben te doen/ alſmen oock egeene verſtozinge doen en
ſal / in regaerd van eenighe Eycken/ Eſſen/Hyen/ Ohnen/
Elſen / Willighen ofte ander dierghelycke opgaende ofte
knootbaer houdt /maer ſal den pachter hem contenteren en
laten ghenoeghen met het hayz ende vzychten vandien by
hem genoten/ſonder eenighe vergoedinge daer ouer te mo-
ghen eyſſchen/ oft t'ſelve hout te moghen wtropen ofte om-
houden.

¶ D I I I I.

Ordonneren ende ſtatueren inſghelijc dat die Pachters
ſonder voorgaende ſchryftelijck conſent vanden Grontheer/
geene vzychtaer boomen ofte opgaende houdt en moghen
om ofte afhouden/ende dat ſy den knootwillighen ende an-
dere hōnbaer hout niet anders en mogen knooten ofte hou-
wen/dan op heure behoorlijcken ſaploene ende tijt/te weten/
niet eer dan op't vierde jaer/op pepne dat ſy ſullen verballen
in een pene van thien gulden voor elke boom/die anders ge-
houden ofte geknoot ſal weſen t'appliceren als vozen/en dat
ſy

hy daerenboven sullen werden ghecondemneert in alle die
schaden en interesse/die den selven Gzontheer daer deur sal
commen ende hebben te liden/by eede alleenlijck vanden sel-
ven Gzontheer te begzooten.

¶¶.

Insgelijck verbieden ende interdiceren wy een vegelijck/
wie dat hy soude mogen wesen/het hout/heggen/strubellen/
ec. van anderen staende/op eenige wegen/sloten/gruppelen/
ofte anders oock opslach int lant / t'zy wat hout dat het zy/
buyten consent van den eyghenaer van dien / noch eenighe
drapboomen/hecken/schutten/bzuggingē / cupnen/ vonders
te houden/ snijden/ wtrecken / ewechnemen ofte eenichsins
beschadighen/op pene van thien gouden Kealen/ ende daer-
enboven gheschabotteert ofte anders arbitralijck ghecorri-
geert te worden.

¶¶.

Ende ten laetsten/so wy oock verstaen/dat vele Huyfluy-
den/ende oock wel anderen/Landen van hare Gzontheerren/
bysonder den genen die sonder mate leggende zijn/ende dick-
wils verhuert werden onder die ghewoonlijcke clausule/soo
groot ende cleyn als die van oudts geleghen zijn/ commen af
te graven/ende eenighe ghedeelte vandien te vervreemden/
doende tot dien eynde d'oude bepalinghe verdupsteren/en by
haer selven maecten nieuwe bepalinghen/ bysonder vanden
Gzontheerren die selden op hare landen comen/ als dickwils
woonende buyten die landen van Utrecht/ en dat over sulcx
gheraeslaem ghedonden is/mede daer inne te voozien: Soo
hebben wy daeromme gheordonneert ende ghestatueert/or-
donneren ende statueren misdesen/dat alle de genen die be-
vonden sullen werden die landen van hare Gzontheerren af-
ghezaven/ ende hun selven / heure kinderen/ byenden ofte
vrienden gheapproprieert te hebben/ende daer over ghecau-
seert zijnde nae rechts behooren niet en connen bewijzen by

overtgifte ende iuste titule dat sy ofte den heuren tot alsoodanighe afgegraven landen gherechticht zijn / d'selbe als lantdieben met den coorde ofte andersins sullen werden gestraft / sulcx als bevonden sal worden te behozen / ende dat den geneis die bevonden sullen worden die bepalinghe van yemandts landen mette ploeghe / ofte andersins verdonckert te hebben tot heure eygene ofte yemants anders profijte / dat die voorde eerste reyse ghehouden sullen wesen tot heure costen de voorszeyden bepalinghe te doen hermaken ende restaureren sulcx die van outs is gheweest / ende sal daer beneffens ghehouden wesen tot profijte vanden gene wiens landen zy gepoocht hebben te verminderen / te betalen die rechte weerde van alsoodanighe verminderinghe / ende dat zy voore tweede reyse daer op bevonden zijnde / daerenboven gebannen sullen worden heurluyder leven lanck gheduerende / wt die landen van Utrecht / sonder wederom daer inne te moghen commen / op pene dat sy aenden lijve sullen werden ghestraft / sonder eenighe dissimulatie.

¶¶¶.

Ende dit al onbermindert voozgaende Placaten tot strafse vanden voozgenoemden seften / ende pegelijcke vandien e'anderen tijde inden Landen van Utrecht ghepubliceert / die wy verstaen by desen niet gederogeert te worden / voore so veel die niet en zijn contrarierende dese onse Ordonnantie / maer dat d'selbe daer mede werden gheamplieert : willende / ordonnerende ende statuerende / dat dese onse jeghenwoozdighe Ordonnantie als een eewich edict ende Statuyp / alomme inde Stadt / Stedekende Landen van Utrecht onderhouden ende achtervolcht sal worden / niet jeghenstaende eenige beschreven Rechten / Ordonnantien / Costuymen ende ghewoonten van desen Lande ter contrarie / die wy (voore so veel d'voorszeyden Ordonnantie aengaet) derogeren mitsdesen : Ontbieden ende ordonneren daeromme den eersten
ende

ende andere Raden inden Hobe van Utrecht/ende voorts al-
len anderen Officieren/Justicieren/Onderlaten/ende Inge-
setenen vanden Lande van Utrecht/dese onse ordonnancien
ende Statuten / ende pegelick pointc ende Article vanden
te observeren/ onderhouden / ende te doen observeren ende
onderhouden / ende jeghens den overtreders ende Contra-
venteurs sonder dissimulatie ofte berdrach procederen ende
doen procederen/op pene van suspensie van heurluyder offi-
cie/ende soo verre zy des andermael vermaent zijnde den tijt
van een Maent daer nae van sulcx te doen blijven in ghebre-
ke/dat sy geacht ende ghereputeert sullen worden / als Col-
luseurs ende medehulpers vanden voorszreven delinquan-
ten/ende dat zy allulcx sullen werden ghezibeert van heure
respective staet ende officie / ende voorts ghecorrigeert ende
ghemulctert na exigentie vander sake. Ende ten eynde van
alle t'gene voorszreven es niemandt ignozantie en hebbe te
pretenderen: Ordonneren wy den voornoemden eersten ende
andere Raden/dese alomme inde Stadt/Steden/ende Lan-
den van Utrecht (daermen ghewoonlyck is publicatie te
doen) te doen vercundighen ende publiceren / want wy sulcx
tot welbaert van den Lande van Utrecht / bevinden te be-
hooren.

Aldus ghedaen, ghesloten, ende ghearresteert t'Vtrecht op den
xx^{ma} dach Aprilis : Int laer ons Heeren, X V^c tyvee ende
taegenich.

**Tec Ordonnantie van mijn Heeren die Staten
Slants van Utrecht.**

G. de Ledenberck.